

הנדון:

השיגעון הגדול נגמר. הקנאים חוזרים לחוריהם

שנה הותר. מאחוריה מתגלה פרצופו של העם כמו שהיה לפני השיגעון הגדול, לפני 1967.

ניצחון השפיות הוא תופעה המלווה את הציונות מאז ראשית ימיה. מכל תופעות הציונות, שהיתה כולה תנועה מופלאה למדי, היתה זאת אולי התופעה המופלאה ביותר.

ככל המיבחנים ניצחה הציונות, המעשית את הציונות, המדינית, שהיתה ציונות מדינית, הצהרתית והפגנתית.

חיים וייצמן הגמיש. הסתגלן, שביקש בכל מצב להשיג מה שניתן להשיג, ניצח את זאב ז'בוטינסקי הססגוני, שרצה תמיד להשיג יותר. (ז'בוטינסקי עצמו היה אדם רציונלי ביותר. הוא היה רחוק מאד מלהיות קנאי. אך הוא נדחה על-ידי הרוב, מפני שדרכו נראתה הרפתקנית מדי. אולי זהו המקום להגיד: אילו היה זאב ז'בוטינסקי חי ומנהיג את העם כיום, אין שמץ של ספק שהיה תופס בשתי ידיו את ההודמנות ההיסטורית שנפתחה לפני המדינה עם ביקורו של אלי-סאדאת.)

כאשר עלתה לראשונה תוכנית-החלוקה, בדו"ח של ועדת-פיל 1937, תמך בה הרוב. (אילו נתגשמה התוכנית, כמה מיהודי אירופה היו ניצולים בימי השואה?)

עם שופי

הן גם הכטיחו לו שאם יחליט לענות על דרך השלום, העם ייך אחריו.

בך קרה. מאז שידרה הטלוויזיה את טכס התימת ההסכמים בבית-הלבן, מדהימה תגובת הציבור את כל רואי-השורות, שאיבדו את אמונתם בשפיות-הרעת של "העם הזה".

גדודי השוטרים שנויטו כדי להגן על בניין הכנסת מפני זעם הרבבות — נשארו מובטלים. הם רבצו ברחבת הכנסת, משועממים. מול הבניין הופיעו בקושי כמה מאות, והמוראל של אלה היה ירוד.

לגושי-אמונים, שיכזו היה בימיה-שיא שלו

במשך כל השנים האלה אמרנו: העם הזה הוא הרבה יותר שפוי מכפי שהוא נראה ונשמע.

הבטחנו, לכל מי שהיה מעוניין לשמוע: אם יצרכו לפני העם הזה את הכחירה הפשוטה — שלום או שטחים — הוא יבחר בשלום.

אמרנו. אבל — למה להכחיש? — לא פעם התגנב לליבנו צל צילו של חשש. שמא אנחנו טועים? שמא העם מתחיל להשתגע, לאט-לאט?

סיקרי דעת-הקהל ה"מדעיים" הראו שהציבור רוצה בשטחים הכבושים, ואינו מוכן להחזירם גם תמורת שלום מלא וסופי עד נצח-נצחים. המונים צעדו אנה-ואנה, על פי מיצות גושי-אמונים. צלילי מצדה התנגנו כמוסיקת-רקע. ולבסוף נבחר מנתם בגין כראש-הממשלה — בחירה שלא יכלה להתפרש אלא כתזוזה מאסיבית אל הימין הקיצוני.

מי שנוטה לייאוש — יכול היה להתייאש. רבים עשו זאת. אני סבור כי חלק לא-מבוטל של תנועת הימין לאירופה ולארצות-הברית, מקורה בייאוש זה.

אך אנו החזקנו בדעתנו: זהו עם שפוי. התעמולה של מנהיגות גרועה מבלבלת את ראשו. כלי-התיקשורת האנטי-מניים מסיתים אותו.

אך במיבחנו האמיתי, כאשר ההכרעה תהיה מונחת על כף המאזניים בצורה ברורה וחדה משמעות — הוא יכריע את הכף לטובת השלום.

אמנו — והנה זה קרה. מנחם בגין החליט מה שהחליט בקמפיין וידי. העם יכול היה לקבל או לדחות. העם קיבל.

הספקנים יכולים לשאול: "אז מה? זהו עם של כבר שים. כל מה שהממשלה — כל ממשלה — היתה אר מרת לו, העם היה מקבל. גולדה אמרה: לא להחזיר — העם קיבל. דיין אמר: שארם-אל-שייך חשוב מן השלום — העם קיבל. בגין חתם על הסכמי-שלום — העם קיבל. אילו היה בגין קורא למילחמה למען שתי גדות הירדן — העם היה מקבל."

יש בזה גרגר של אמת. המוני הציבור בישראל — כמו בכל ארץ — נוטים להתייבב מאחרי ממשלתם. העם האמריקאי צעד אחרי נשיאו אל תוך הביצה של יאטר נאם. ורק קומץ קטנטן מחה נגד הממשלה — עד שהיה ברור לכל שאמריקה נחלה תבוסה. הצרפתים תמכו בממ שלות הלאומיות, שניהלו מילחמה קולוניאלית אכזרית באלג'יריה, עד שבא שארל דה-גול ושיחרר אותם מן ההרפתקה. בעזרת רגשות לאומניים, יכולה גם הממשלה המטופשת ביותר לגייס, לפחות לזמן-מה, את תמיכת ההמונים בה.

אבל לא זהו העיקר. העיקר הוא שכמציבים כאלה קם מיעוט שפוי ובעל-מצפון, ומטיף נגד ההתמכרות לסם האומני. כאשר העם הוא נורמלי, מיעוט זה הולך וגדל בהדרגה. בסופו של דבר הוא משפיע על ההמונים ועל הממשלה.

זהו הדבר שקרה אצלנו. לחמרת מילחמת ששת הימים, היינו קומץ קטנטן. מעטים מאד היו מוכנים באמת להחזיר שטחים תמורת שלום, ומעטים עוד יותר היו מוכנים להחזיר את כל השטחים תמורת כל השלום.

אחרי ביקור אנוור אל-סאדאת גדל מיעוט זה במהירות. הפער בין העמדה הרשמית ובין דעת הציבור הנאור התרחב בהתמדה.

התנועה למען "שלום עכשיו" קמה כביטוי ספונטאני של תחושה זו, והיתה לה השפעה כבירה על ההתפתחות.

איש אינו יודע, ומן הסתם גם לא יידע לעולם, מה בדיוק השפיע על מנחם בגין, כאשר החליט להפנות עורף לאידיאלים שהוא דגל בהם במשך חמישים שנה, ולהעדיף על פניהם את אידיאל השלום. באיזו מידה השפיע קול המצפון שלו עצמו? באיזו מידה נכנע ללחץ אמריקאי? עד כמה הושפע מאישיותם של ג'ימי קארטר ואנוור אל-סאדאת?

אך תהיה התשובה על שאלות אלה כאשר תהיה — אין ספק שבצורה מודעת ובלתי-מודעת הושפע מהפגנות "שלום עכשיו". הן הבהירו לו כי חלק גדול מן הציבור מעדיף את השלום על השטחים.

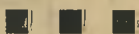

שוטרים ברחבת הכנסת, בעת הדיון על הסכמי קמפ-דייוויד: אין גייסות לגוש

כאשר החליטה עצרת האו"ם על החלוקה, ב-29 בנובמבר 1947, רקדו ההמונים ברחובות מרוב התלהבות. היתה זאת אכסטיה של שפיות-הרעת, ומסייב תכר שאין סתירה בין השניים.

הסכמי-השלום עם גרמניה, אחת ההכרעות המצפורה ניות העמוקות ביותר בתולדות הציבור, שעורר את הרגשות הטועים ביותר בתהיכה-הלאומית, נתקבל על-ידי הרוב הגדול. ענני הגאז המדמיע, שהסתירו לכמה דקות את בניין הכנסת במרכז ירושלים, לא יכלו להסתיר עובדה זו.

כאשר החליט דויד בן-גוריון לשים קץ להרפתקה האומללה של מילחמת-סיני ולפנות במהירות את כל השטחים שנכבשו, עד המילימטר האחרון ממש, קיבל הציבור את הדין בהבנה ובהסכמה. ההמונים לא עלו על הכנסת. מהצהרת בלפור ועד ביסוסה של מדינת ישראל, השיגה הציונות את הישגיה המדיניים ניים הגדולים תודות לתכונה זו.

אפשר לתמונה מניין לעם הזה מידה כה רבה של שפיות-הרעת.

תנועות-שיחרור אינן מצטיינות, בדרך כלל, בעודף של תבונה וחשי-המידה. כדי לבצע מהפכה גדולה דרושה, (המשך בעמוד 26)

לגוים רבבות למוצעדים פרוכטובוים ולהפינות שהצנניות, נסתבר לפתע שהוא נשאר כלי גייסות.

15 חברי-הכנסת הלאומניים, שהצביעו נגד ההסכמים (להבדיל מארבעת אנשי ר"ח, שהצביעו נגדם מטעמים אחרים), מבטאים את המיעוט הקנאי של כ-15%, שהיה קיים בתנועה הציונית וביישוב העיברי מאז מיי-הראשית.

יתכן כי התופעה המעניינת ביותר היא גורלם של הפאשיסטים הגלויים, אנשי "מלכות ישראל", "ארץ עבר", "הציונות האכזרית", "האימפריה העיברית", "שילטון הבחירים" ודומיהם. עד יוני 1967 הם היו מוחזקים כאנשי-ששוליים מטורפים. אחרי ששת-הימים, הם החלו יוצאי-אים מתחת לאבנים ומגיחים מן החורים. בן-לילה הפכו הגוגידיעות מכובדים, נואמים מבוקשים בלישכת עורכיי-הדין ובמועדוני רוטארי (וכמובן, בטלוויזיה). היה נדמה שהם הפכו דוברי העם, ההולך ומשתגע.

והנה, למחרת קמפ-דייוויד, כאילו ניפנפה פייה טובה במטה-ההקסמים שלה, הם הפכו שוב אנשי-שוליים. הם איבדו את הקהל שלהם. הם חוזרים אל החורים ואל מתחת לאבנים.

כמו נרקומן המקיץ מהשפעת הסם, חוזרת השפיות לציבור. לא רק עצם התהליך מדהים, אלא גם המהירות שבה הוא מתבצע.

מעטפה השיגעון נופה, כמו מסיכה שהקשר